पूर्ववन्निग्राभ्याः ॥ ८ ॥ प्रथमाभिषवादाविव सिक्ता उत्तरयोरप्यभिषवयोः प्रभवन्तीतीयमाशङ्का[1] मा भूदित्येवमर्थं पुनरुक्तम् पूर्वभ्या इति प्रत्यभिषवं सम्भरणस्य विहितत्वात् · ततश्चैवम् · प्रथमोऽभिषव उक्तः द्वितीये निग्राभ्यासेकः चतुर्धा सोमं विभज्य प्रहरणम् उत्पुङ्ख्य पुनः प्रहरणम् पुनरुत्पुङ्ख्य प्रहरणम् आप्यायनम् प्रागपाग्वाचनम् सम्भरणं च एवं द्वितीयोऽभिषवः · एवमेव तृतीयः अयं तु विशेषः प्रागपाग्वाचनान्तेऽध्वर्युः स्वकीयं ग्रावाणं होतृचमसेऽवधाय चतुर्थं प्रागपागिति वाचयति ततः सम्भरणमिति । पूर्वं हि उपांश्वभिषव उक्तः पश्चाच्च महाभिषव उक्तः अधुना लाघवाय तयोरभिषवयोरैक्यं पूर्वपक्षीकरोति ·

पूर्वे वोपाꣳशुं गृहीत्वा-गृहीत्वाप्यायनसम्भरणे कृतत्वात् ॥ १ ॥ पूर्वे एवोपांश्वभिषवे उपांꣳहीत्वा प्रतिवारमुपांशुग्रहणानन्तरं सोमाप्यायनं सम्भरणं च एते कर्मणी अधिके कर्तव्ये · वाशब्देन महाभिषवो निरस्यते न महाभिषवः पृथक्कार्यः · कुतः कृꣳत्वात् उपांश्वभिषवऽएवाप्यायनसम्भरणयोरधिकयोः कृतयोर्महाभिषवोऽपि कृत एव भवति अन्यस्य सर्वस्य पूर्वाभिषवेऽपि क्रियमाणत्वात्पदार्थद्वयार्थं पृथगभिषवो न कार्य इत्यर्थः · अथवा अकृतत्वात् इत्यकारप्रश्लेषः[2] कुतो हेतोराप्याꣳरणे पूर्वस्मिन्नधिके कर्तव्ये तत्र हेतुः अकृतत्वादिति यतस्ते तत्र न कृते अविहितत्वादिति · एवं सति लाघवं भवति । ननु यद्येक उपांश्वभिषवः क्रियते न पृथङ्महाभिषवः तदा अधिषꣳशन्तीति (३. १. ४. १) चतुर्णां पर्युपवेशनं किमर्थमिति · अत आह ·

धर्ममात्रं पर्युपवेशनम् ॥ १० ॥ धꣳत्रमदृष्टार्थमेवैतत्पर्युꣳनम् सोमक्रयणीपदपर्युपवेशनवत् । इदानीं सिद्धान्तमाह ·

अभिषवविपर्यासो वाभिमृष्टादꣳशूनपकृष्य निग्राभ्याश्चानुपूर्व्ययोगात् ॥ ११ ॥ नाभिषवैक्यम् किंतु द्वावप्यभिषवौ कर्तव्यौ · द्वित्वे च सत्यभिषवयोर्विꣳसः कर्तव्यः पूर्वं महाभिषवः पश्चादुपांश्वभिषवः अभिꣳष्टात् मानानन्तरं यत्तऽइति मन्त्रेण कृताभिमर्शनात्सोमात् अंशूꣳष्य उपांश्वभिषवार्थं मुष्टिमात्रानंशून् अङ्गुल्यन्तरे करणार्थांश्च षडंशून् तृतीयसवनाभिषवार्थं च महान्तमंशुम् पृथक्कृत्वा

१) ? °वतीतिय° B. °वंतीतिय° A. २) but then the text ought to have: °रणेऽअक्र° !